

УНИВЕРСИТЕТСКИТЕ СПОРТНИ КЛУБОВЕ – СТРУКТУРА, ДЕЙНОСТИ И МОДЕЛИ ЗА РАБОТА

Йордан Иванов

Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700 София

РЕЗЮМЕ. Университетските спортни клубове са изключително важен фактор за развитието на системата на физическото възпитание и спорта във висшите училища. Тяхната организационна структура, видовете дейности и моделите за работа, трябва да са съобразени със спецификата и профила на съответното висше училище. Това би допринесло за качествено подпомагане на главната цел и основните задачи, които решава предмета „физическо възпитание и спорт“, а именно – подобряване здравето, физическата дееспособност, изграждане на двигателни качества и придобиването на знания и умения. Съвременните модели за работа (каквото е англосаксонският), включват в управленския си състав ректорските ръководства, представители на студентите и на академичните настоятелства, както и добре разработен и приет вътрешен и международен спортен календар. По този начин допълнително се стимулират и мотивират студентите за активни занимания със спорт и постигане на високи спортни резултати. Университетските спортни клубове, които са легитимни и припознати от ръководствата на съответните висши училища, са предимство по отношение работата по проекти с различни институции.

UNIVERSITY SPORT CLUBS – STRUCTURE, ACTIVITIES AND WORK MODELS

Jordan Ivanov

University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia

ABSTRACT. University Sports Clubs (USC) are an exceptionally important factor for the development of Physical Education and Sports system in the universities. Their organizational structure, types of activities and work models should be in conformity with the specificity and profile of the respective university. This would contribute to qualitative support to the main purpose and basic tasks that discipline Physical Education and Sports decides, namely - health and physical activity improvement, development of physical capacity and acquiring knowledge and skills. Modern work models (as is Anglo-Saxon one) include in their managerial staff university board of trustees and students representatives, and also have well developed and adopted domestic and international sports calendar. In this way students are additionally stimulated and motivated for active sports activities and sports achievements. The legal and recognized by the respective universities USC are an advantage to work on projects with other institutions.

Годините на тежък социално-икономически преход, съпътстван с дълбоки промени във всички сфери на общественото развитие, нагласите и утвърждаването на ценностната система на човешкия фактор, продължават да въздействат комплексно върху структурата и управлението на физическо възпитание и спорта, респективно под-системата на студентския спорт в България.

Настоящата публикация има за цел да обобщи и анализира ролята и функциите на университетските спортни клубове (УСК) като структура, дейности, модели и развитие на университетския спорт на различните институционални нива. Тук можем да отбележим и ролята на държавата като генератор на спортни стратегии и политики, относно развитието на масовия студентски спорт и изключително важния момент – какви обществени структури тя припознава за определяне на средата за реализация на този социален проект. Структурата, която обединява всички университетски спортни клубове (регистрирани по закона за юридическите лица с нестопанска цел, в обществена полза и отговарящи на изискванията за ЗФС и Правилника за приложението му) е АУС „Академик“. Те е учредена 25.03.1993 г., и лицензирана от държавата като сериозни проблеми възникват с лицензията в периода 2009 – 05.2012 г.

Във фиг. 1 даваме структурния анализ и функционалните връзки на взаимодействие между държавните структури и обществените спортни организации за управление на академичния спорт.

Фиг.1. Структура – държавна политика.

Клубната организация на университетския спорт има своята стара традиция, датираща от времето, в което са създадени университетите в стария континент. Те представляват обществено демократични формирания,

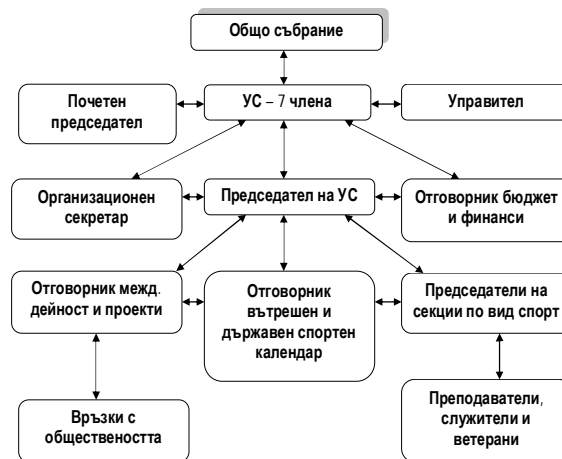
в които младите хора придобиват знания, умения и навици за организиран спорт подчинен на съответни правила и форма на социален живот. По тази причина клубовете в елитните европейски университети са неизменно насърчавани, поддържани и подпомагани от самата държава и от университетските ръководства. Те се оценяват като източник на висок престиж и реклама на съответните университети, чрез спортната слава на своите възпитаници и като възможност за формиране на здрави социални ценности.

В този контекст ние ще разгледаме и структурата на действащ УСК (УСК – МГУ). Ще се опитаме чрез своите теоретико-практически познания, специализиран обем от спортно - състезателна дейност да направим сравнителен анализ и предадем своя опит на колегите спортолози от ВУ, колежите и най-вече на студентите в името, на които студентският спорт се превръща „Наше право днес и утре“.

УСК – МГУ е учреден с решение на ОС и е регистриран по закона за юридическите лица с нестопанска цел в обществена полза. Единодушно е приет устав на сдружението със следните характеристики:

- I. Наименование
- II. Седалище и адрес на управление
- III. Цели и средства за тяхното постигане
- IV. Вид дейност
- V. Предмет на дейност
- VI. Органи на управление
- VII. Правомощия на органите на управление. Правила относно начина на представляване на сдружението
- VIII. Правила относно възникването и прекратяването на членството. Както и реда за уреждане на имуществените отношения при прекратяване на членството
- IX. Срок, за който е учредено сдружението
- X. Начин на разпределение на останалото имущество след удовлетворяване на кредиторите.
- XI. Преобразуване на сдружението
- XII. Прекратяване на сдружението и ликвидация
- XIII. Писмени актове
- XIV. Ежегоден контрол
- XV. Книги на сдружението
- XVI. Разходване на имущество

Във фиг. 2 сме показали практически функциониращата управленско-организационна структура на УСК-МГУ. Пирамидалната ѝ структура е изградена изцяло по англо - саксонски модел като почетен председател или председател на УС е Ректорът или упълномощено от него лице. Управителят, Зам. Председателят и организационният секретар са експерти от катедра „ФВ и спорт“. В УС (управителен съвет) минимум 3 от членовете са членове и на АС (академичен съвет) на МГУ, задължително има представител на студентите (студентски съвет), като останалите членове са представители на настоятелите, профилиращия бизнес, технократи, общински съветници и др. Икономическото управление и финансовите одити се изпълняват от Зам. Главния счетоводител и от член на катедра „Икономика“ и Председател на контролния съвет на МГУ.

Фиг. 2. Управленско-организационна структура на УСК - МГУ.

Характерно за нашият модел е, че председателите на секциите към клуба са секторните отговорници към катедра „ФВ и спорт“ – 15 вида дисциплини, които основно се развиват като социални, съгласно спецификата на МГУ и утвърденият спортен календар от АУС „Академик“. Друга особеност, с която се гордеем, е учредената и функционираща секция на преподавателите, служители и ветерани спортисти на МГУ, която има свой вътрешен календар и организационен живот. Други важни дейности вменени на клубната политика и УС са международното сътрудничество и работа по проекти, както и връзки с обществените и държавните спортни структури и организации. В това направление изключително ценна и отговорна е ролята на организационния секретар, който разработва и подготвя договорите за сътрудничество и проектите.

Качеството на предлаганото от нас висше образование като услуга включва в себе си измеренията на множество компоненти, сред които осигуряването и възможностите за студентски спорт. Развитите европейски страни разглеждат областта на студентския спорт като степен на просперитет и привлекателност на дадения университет, за рейтинга му в системата, привличане на значителни средства чрез състезания, реклама, бизнес и държавна подкрепа. Изповядвайки такава философия и стратегия за развитие на студентския спорт, ние представяме начина на функциониране, развитите и реализирани дейности, програмни политики на нашият университетски спортен клуб в най-трудният период за студентския спорт 2008 – 2012 г.

1. Основен и важен приоритет е приемането и обезпечаването на вътрешния спортен календар, който включва:
 - Открит турнир по минифутбол за „Купата на Ректора“
 - Турнири за „Купа осми декември“ – стрийтбол, волейбол, джитбол, шах, бридж.
 - Открит национален турнир по футбол – 7 за „Купата на МГУ“.
 - Организиране и провеждане на спортен празник за Патрона на университета „Св. Иван Рилски“ – стрийтбол, минифутбол, волейбол, шах, крос, силов трибой, бадминтон, тенис на маса,

- демонстрации по източни бойни изкуства и модерни и народни танци.
2. Организиране, приемане и провеждане на регионален и национален спортен календар, съобразен със спортния календар на АУС „Академик“ (при наличие на лиценз) и националните спортни федерации и асоциации.:
 - Градско студентско първенство по футбол.
 - Градско и зонално първенство по футбол – 5 и футбол – 7.
 - Държавно студентско първенство по футбол.
 - Държавно студентско първенство по стрийтбол (мъже и жени).
 - Национално първенство по баскетбол към АБА към БФБ (мъже и жени).
 - Градски турнири и държавно студентско първенство по тенис на маса.
 - Държавно студентско първенство по кикбокс.
 3. Организиране, приемане и провеждане на международен спортен календар. Изцяло е съобразен с международния спортен календар на АУС „Академик“ и ФИСУ (международната студентска спортна организация), специални покани от наши сродни университети, утвърдени международни студентски спортни универсиади, спартакиади и фестивали, с класирането на нашите отбори.
 4. Разработване, приемане и реализация на проекти по линия на подпомагане и развитие на физическото възпитание и спорта, Столичен общински съвет - ПК за Децата, Младешта, Спорта и Туризма, МФВС - БСТ, Район Студентски. Тук е важно да споменем, че задължително условие за кандидатстване по тези проекти е клубът да има съдебна регистрация по законовите изисквания на МФВС, да бъде припознат от академичното ръководство на съответния ВУ и да бъде вписан в регистъра на министерството на провсъдието.
 5. Подпомагане на основния учебен процес, като се развиват и наблюдават спортове, при които няма необходимата учебна натовареност (народни танци, йога, шах, бридж и др.). Привличат се и квалифицират млади специалисти с перспектива за работа към катедра „ФВ и спорт“.
 6. Изграждане на система за стимулиране на спортно-състезателната дейност и разработване и приемане на статут на най-изявените студенти спортисти в МГУ (Правилник за стимулиране, индивидуален план, перманентни сесии, награди и стипендии, преференциално ползване на спортната база и лагери и др.).
 7. Организационно, финансово подпомагане и обезпечаване на учебно-тренировъчния и спортно-състезателния процес на най-добре представилите се отбори и студенти спортисти чрез финансовата политика от рекламна дейност, спонсорство, дарителство, публично-частно партньорство, предлагане на спортни услуги на корпоративни и други клиенти.
 8. Чрез споразумение с академичното ръководство за ползване, стопанисване и управление на спортната база и предлаганите услуги, се генерират средства част, от които се влагат в ремонтно-възстановителни дейности на спортния комплекс.
 9. УСК организира и провежда бал на спортиста, юбилеи на изявени студенти спортисти, ветерани, общественици и деятели на студентския спорт в МГУ като ги награждава с грамоти и дипломи, чиито символи и знаци са приети от УС на УСК.
 10. УСК подпомага студенти и преподаватели спортисти и ветерани с нисък социален статус, инвалиди и др.
- След направения теоретичен анализ и представения практически опит за структурата, организацията и дейността на УСК - МГУ и някои наши виждания относно стратегическите насоки за развитие на университетския спорт бихме направили следните изводи и препоръки:
- УСК трябва да бъдат в основата на реализацията на обществено-държавната политика в областта на студентския спорт.
 - УСК да бъдат регистрирани и припознати от академичните ръководства като самостоятелни юридически лица.
 - УСК трябва да бъдат подпомагани и насърчавани от държавата и задължително да членуват в национално - обществената спортна организация АУС „Академик“, за да бъдат източник на висок престиж, спортна слава и реклама на съответните ВУ.
 - Само регистрираните и отговарящи на законовите норми УСК могат финансово и организационно да подпомагат своята дейност чрез разработване и реализация на проекти с МФВС (БСТ), Столична община, районни общини и др.
 - УСК изцяло съдейства, координира, подпомага учебно-тренировъчния и спортно - състезателния процес, номинира и награждава най-изявените студенти спортисти, преподаватели и ветерани, в съответствие с приетите правила, норми и статут ги стимулира за активен спортен живот.
 - Осигурява възможности и време за ползване на университетската спортна база за организиран спорт в свободното време извън учебния план и програма.
 - Възможности за подобряване качеството на университетския спорт чрез разработване на учебно-тренировъчни програми, реконструкция и модернизация на спортните съоръжения, организация и провеждане на спортни лагери, както и привличане, образование и квалификация на преподавателите, треньорите и инструкторите.
 - Създаване на възможности за постоянна обратна връзка от студентите относно организацията, съдържанието и възможностите за организиран спорт в университетите.
 - Изграждане на координация и взаимодействие на Ръководствата УСК и обществените спортни настоятели с академичното ръководство на ВУ с цел студентския спорт да се превърне в част от стратегията за развитие на университета.

- Осигуряване на национално съгласувани условия за подпомагане на т. нар. „двойна кариера“ на елитните студенти спортисти - условия за придобиване на професионална квалификация с цел реинтеграция след приключване на активна състезателна дейност.
- Създаване на необходимите организационни материално-технически и кадрови предпоставки за издигане равнището на спортното майсторство във ВУ по модела на елитния студентски спорт в страните с развита пазарна икономика.

Литература

Материали от *Студентска конференция за университетски спорт*.

Устав УСК - МГУ.

Закон за физическото възпитание и спорта

Национална стратегия за развитие на физическото възпитание и спорта в Република България 2012 – 2022

Сандански, И., 2010. Стратегическа избирателност на държавата в спортните политики, В: *Спорт и наука*, 118 – 136.

Бъчваров, М. Спортология (учебник), Изд. НСА, София, 2000.

Иванов, Й. Ефективност на пирамидално-състезателния метод в часовете по ФВ (спорт по избор - футбол) в условията на ВУ, (Непубликувана докторска дисертация), НСА, 2004.

Цолов, Б., Иванов, И. Управление на учебно-тренировъчния процес по футбол във ВУЗ. София, Информа интелект, 1998.

Цолова, В., Й. Иванов, Физическото възпитание във висшите училища като подсистема и управленски процес, Научно-приложни аспекти на физическото възпитание и спорта, *Сборник научни статии на ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“*, Първо издание, 2012, с. 15-22.